HRVATSKI OBRAZOVNI STANDARD
ZA

3. RAZRED

OSNOVNE ŠKOLE

PREDMET: PRIRODA I DRUŠTVO

PRIRODA I DRUŠTVO

3.razred

Godišnji broj sati : 105 (tjedno 3)
Broj tema : 23 obavezne
1 prijedlog (nova)

Obavezne teme:

1. **Stajalište i obzor**
2. **Prikazivanje tijela u prirodnoj, umanjenoj i uvećanoj veličini**
3. **Nastajanje zemljopisne karte**
4. **Izgled zavičaja: nizinski, brežuljkasti, gorski, primorski**
5. **Vode tekućice - potoci i rijeke**
6. **Vode stajaćice- močvare, bare, jezera, more**
7. **Živi svijet u tekućim i stajaćim vodama**
8. **Značenje vode za život ljudi**
9. **Zaštita i čuvanje voda**
10. **More**
11. **Podneblje-vremenska obilježja zavičajne regije**
12. **Značajne gospodarske djelatnosti zavičajne regije**
13. **Gospodarstvo i kvaliteta okoliša**
14. **Županijsko središte**
15. **Istraživanje prirode izvođenjem pokusa**
16. **Šumski plodovi**
17. **Zaštita i čuvanje okoliša**
18. **Magnet i magnetske pojave**
19. **Sadašnjost, prošlost i budućnost – Preci i potomci**
20. **Vremenska crta**
21. **Moj zavičaj u prošlosti**
22. **Promet**
23. **Naše zdravlje**
24. **Snalaženje pomoću osobnog računala (Uloga računala u životu i radu)**

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**1. SNALAŽENJE U PROSTORU** (Stajalište i obzor)
1. Ključni pojmovi:	-stajalište i obzor (vidokrug i horizont)
2. Potrebno predznanje:	- glavne strane svijeta
3. Preporuke za metodičku obradu:	-izvanučionička nastava - igra: tražimo blago pomoću kompasa
4. Dodatna ilustracija:	- pješčanik
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	TZK –hodanje, trčanje LK- slikanje krajolika (kompozicija-prostor) HJ-govorna vježba-opis prostora
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-međunarodne kratice za sporedne strane svijeta -dijelovi kompasa
7. Novi stručni nazivi:	kompas (busola), magnetna igla, orjentacija, obzorova crta (obzornica), sporedne strane svijeta i njihove skraćene oznake (SZ - sjeverozapad; SI - sjeveroistok; JZ - jugozapad; JI - jugoistok)
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-odrediti stajalište i obzor -odrediti sporedne i glavne strane svijeta -orijentirati se pomoću kompasa, nekih znakova na Zemlji ili pomoću Sunca
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	-orijentacija pomoću satelita
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati preciznost u izvođenju praktičnog rada; razvijati samopouzdanje pri samostalnom kretanju
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. nove pojmove dodatno pojasniti 4. prijevoz i pratnja 5. razumjeti što je stajalište i obzor, imenovati glavne strane svijeta i znati da sunce izlazi na istoku i zalazi na zapadu, prema suncu pokazati strane svijeta

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**2. KARTOGRAFSKA PISMENOST** (Prikazivanje tijela u prirodnoj i umanjenoj veličini)
1.Ključni pojmovi:	-prirodna,umanjena i uvećana veličina tijela
2.Potrebno predznanje:	-orijentacija u prostoru -tumačenje dogovorenih strana svijeta na zemljovidu
3.Preporuke za metodičku obradu:	-izvanučionička nastava -rad u skupini ili paru
4.Dodatna ilustracija:	-plan mjesta -zemljovid zavičajne regije
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- govorna vježba – opisivanje predmeta LK- crtanje- obrisna konturna crta MAT.- procjena duljine - uspoređivanje
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-razlikovati prikaz tijela u prirodnoj , umanjenoj i uvećanoj veličini
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati točnost, preciznost i suradnju u skupnom radu ili radu u paru; poticati uvažavanje i pomaganje
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis, reljefni zemljovid 5. razlikovati prikaz tijela u prirodnoj, umanjenoj i uvećanoj veličini, ocrtavanje predmeta

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**3. KARTOGRAFSKA PISMENOST** (Nastajanje zemljopisne karte)
1.Ključni pojmovi:	-zemljovid (zemljopisna karta)
2.Potrebno predznanje:	-orijentacija u prostoru
3.Preporuke za metodičku obradu:	
4.Dodatna ilustracija:	-plan mjesta -zemljovid zavičajne regije
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	LK- slikanje –tekstura - tonovi boje HJ –pravopis- veliko početno slovo - pisanje naziva planina, voda, naselja ...
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-definiranje i obrazlaganje postupka nastajanja zemljovida
7. Novi stručni nazivi:	
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-znati da se reljef prikazuje tonovima boja prema dogovorenom značenju -orijentirati se na zemljovidu tj.odrediti strane svijeta -pokazati na zemljovidu planinu, nizinu, vodu, naselje, prometnicu
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	- satelitski snimci Zemlje
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Usvajati vještine snalaženja u prirodi, razvijati samopouzdanje, samopoštovanje, točnost i sl.
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. reljefni zemljovidi 2. dodatno pojašnjenje pojmova 5. razumjeti što je reljef, orijentirati se na zemljovidu na kojem su označene glavne strane svijeta, pokazati na zemljovidu planinu, nizinu i vodu prema naučenim bojama

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**4. OSNOVNA ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA ZAVIČAJNE REGIJE *** (Izgled zavičaja: brežuljkasti, gorski ,primorski- Uočavanje i prepoznavanje izgleda zavičaja na zemljovidu)
1.Ključni pojmovi:	-nizinski, brežuljkasti, gorski i primorski zavičaj
2.Potrebno predznanje:	-osnovni izgled zavičaja
3.Preporuke za metodičku obradu:	-nastavna ekskurzija
4.Dodatna ilustracija:	-slikovni matrijal -izvorna stvarnost -radna učenička mapa
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	GK –slušanje i pjevanje pjesmica karakterističnih za zavičajnu regiju LK- crtanje detalja unutrašnjosti crkve, muzeja i sl. HJ – bogaćenje rječnika novim pojmovima - izražavanje- opis slike zavičajnog motiva u interpretaciji književnog djela, pejzažnog ili domoljubnog sadržaja ili pisanog zavičajnim govorom - predstaviti svoj zavičaj stihom, pjesmom..
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-ne definirati pojmove -upoznavanje ostalih regija HR -pojmovi: dolina, kotlina, prisoj, osoj
7. Novi stručni nazivi:	-nizinski, brežuljkasti, gorski(planinski), primorski kraj -obradiva površina, uzvisina, padina, vrh, podnožje, brežuljak, brdo, gora, planina -reljef -žitarice, ind.bilje, -vazda zelena šuma, listopadna šuma -vodopad, vrelo
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-upoznati izgled i posebnosti zavičajne regije -uočiti i obrazložiti tipičnost naselja u zavičajnoj regiji -razvijati interesi poticati na istraživanje,usustavljivanje i pronalaženje novih podataka i informacija -pokazati zavičajnu regiju na zemljoviduRH i obrazloženje
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Promicati ljubav i ponos na zavičaj i domovinu, razvijati ekološku osviještenost
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis, reljefni zemljovid 2. nove pojmove dodatno pojasniti 3. nove pojmove dodatno pojasniti 4. prijevoz i pratnja 5. pokazati na zemljovidu različite krajeve RH

*U kataloškoj temi su nabrojeni stručni termini i kompetencije za sve zavičajne regije, a obrađuje se samo zavičajna regija u kojoj učenik živi.

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**5. VODE U ZAVIČAJU** (Vode tekućice –potoci i rijeke)
1.Ključni pojmovi:	-vode tekućice
2.Potrebno predznanje:	-vodotoci i njihovi dijelovi
3.Preporuke za metodičku obradu:	-terenska nastava ili u sklopu nastavne ekskurzije i integrirane nastavne teme MOJ ZAVIČAJ
4.Dodatna ilustracija:	-radna učenička mapa -film
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ-pravopis – veliko početno slovo u nazivima rijeka, potoka ... LK- slikanje- tonovi plave boje (akvarel) GK- slušanje glazbe s motivom vode (Vltava, Na lijepom plavom Dunavu .... - pjevanje pjesmica o zavičajnoj rijeci
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-živi svijet u kapljici vode
7. Novi stručni nazivi:	- potok, rijeka, ponornica
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-uočavati, razlikovati i imenovati vode tekućice u zavičajnoj regiji
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Poticati promatranje , zapažanje u prirodi, razvijati ljubav prema zavičaju, razvijati osobnu odgovornost za zaštitu voda
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1.omogućiti taktilni doživljaj i opis, reljefni zemljovid 4. prijevoz i pratnja 5. prepoznati i imenovati najveću vodu tekućicu u zavičajnoj regiji, prikupljanje slika, oblikovati tematski plakat

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**6. VODE U ZAVIČAJU** (Vode stajaćice-močvare, bare, jezera,more)
1.Ključni pojmovi:	-vode stajačice
2.Potrebno predznanje:	-razlikovati vode stajaćice od tekućica
3.Preporuke za metodičku obradu:	-terenska nastava ili u sklopu nastavne ekskurzije i integrirane nastavne teme MOJ ZAVIČAJ
4.Dodatna ilustracija:	-radna učenička mapa
5.Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ – veliko početno slovo u nazivu mora i rijeka - pravilno izgovaranje i pisanje riječi sa ć i č - govorna vježba-opisivanje vanjskog prostora ili likovnog djela s motivom mora, jezera .... GK – slušanje i pjevanje pjesama o moru TZK- plivanje i ronjenje (obuka neplivača)
6..Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-pojam plime i oseke, valova, morske struje
7. Novi stručni nazivi:	-bare, jezera, more
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-imenovati, razlikovati i uočavati vode stajaćice u zavičajnoj regiji -imenovati vodu u svom zavičaju
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	-istraživanje o prirodnim posebnostima voda
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati ekološku osviještenost , poticati promatranje, zapažanje
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1.omogućiti taktilni doživljaj i opis, reljefni zemljovid 4. prijevoz i pratnja 5. prepoznati i imenovati najveću vodu stajaćicu u zavičajnoj regiji, prikupljanje slika, oblikovati tematski plakat, oprezno ponašanje u blizini vode, u vodi i prilikom korištenja vode

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**7. VODE U ZAVIČAJU** (Živi svijet u tekućim i stajaćim vodama)
1.Ključni pojmovi:	-živi svijet
2.Potrebno predznanje:	-znanje o zaštiti voda
3.Preporuke za metodičku obradu:	-projektna nastava
4.Dodatna ilustracija:	-radna učenička mapa -promatranje živih organizama u neposrednoj okolici ili akvariju
5 Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ – pismeno i usmeno izražavanje bogaćenje rječnika LK- slikanje životinja, tekstura (akvarel i tuš) MAT- uspoređivanje
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	- ne nabrajati biljke i životinje osim nekoliko tipičnih -građa i dijelovi tijela ribe -mikroorganizmi -razvoj žabe (od oplodnje do rođenja,uključujući prikaz spolnog čina)
7. Novi stručni nazivi:	-pastrva,som šaran, štuka, vidra -topola, vrba, lokvanj, šaš -komarac, žaba, bjelouška, kornjača -ptice močvarice
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	-imenovati, opisati i prepoznavati najpoznatije biljke i živrtinje u vodi -povezivanje činjenica i iskustva u nove spoznaje upoznavanje živog svijeti njihova staništa -uočavati ugroženost i potrebu zaštite ugroženih vrsta u vodi i uz vodu
9.Osposobljenost koju učenik treba postići:	
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	-posjetiti obližnji park prirode ili zaštićeno područje
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati ekološku svijest
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. prepoznati i imenovati 2 - 3 biljke i životinje u vodi 3. prepoznati i imenovati 2 - 3 biljke i životinje u vodi 5. prepoznati i imenovati 2 - 3 biljke i životinje u vodi i uočavati ugroženost biljnog i životinjskog svijeta u vodi

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**8. VODE U ZAVIČAJU** (Značenje vode za život ljudi)
1.Ključni pojmovi:	-vode u zavičaju
2.Potrebno predznanje:	-osobna higijena -čistoća namirnica -korištenje sanitarnih uređaja
3.Preporuke za metodičku obradu:	-integrirana nastavna tema
4.Dodatna ilustracija:	
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	LK- crtanje- crta po toku i karakteru (kupaonica) TZK- značaj vode za zdravlje čovjeka (pijenje i higijena) MAT. – čitanje podataka sa ambalaže soli, deklaracije sa boce pitke vode i sl
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-shematski prikaz sustava cijevi i instalacija -nabrajanje dijelova stručnih naziva sustava opskrbe i odvodnje
7. Novi stručni nazivi:	-bunar, cisterna, vodovod, odvodnja vode, pitka voda, morska voda, solana (sol)
6. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-objasniti korisnost vode za život ljudi, biljaka i životinja -upoznati različite načine vodoopskrbe -znati da iz mora dobivamo morsku sol
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Poticati na redovito pijenje pitke vode, razvijati i njegovati higijenske navike pravilnom uporabom deterđenata, Razvijati svijest o potrebi zaštite i očuvanja voda
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	5. objasniti korist vode za život ljudi, biljaka i životinja, znati da iz mora dobivamo morsku sol

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**9. VODE U ZAVIČAJU** (Zaštita i čuvanje voda)
1. ljučni pojmovi:	-zaštita i čuvanje voda
2.Potrebno predznanje:	-veličina, boja, okus i dubina voda
3.Preporuke za metodičku obradu:	-praktičan rad -popkus
4.Dodatna ilustracija:	-konkretna stvarnost -literatura iz školske knjižnice
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- pismeno i usmeno izražavanje - EKO poruke i sl. LK- kombiniranje i rekomponiranje dizajn-plakat MAT.-brojčani podaci (čitanje i uspoređivanje)
6. Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	-onečišćena voda
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-razlikovati čistu od pitke vode -osvijestiti potrebu za stalnim čuvanjem i štednjom vode -sustavno praćenje podataka i poticaj za istraživačkim radom
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	Sudjelovati u obiljžavanju Svjetskoga dana voda - 22.3.
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Usvajati navike zaštite i čuvanja okoliša pravilnom upotrebom detergenata; nužnost pridržavanja uputa na proizvodima; piti samo PITKU vodu
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 4. pomoć u izvođenju pokusa 5. razlikovati čistu od pitke vode, usvajati navike zaštite i čuvanja okoliša i razvijati naviku pijenja pitke vode

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**10. VODE U ZAVIČAJU** (More)
1.Ključni pojmovi:	-more
2.Potrebno predznanje:	-veličina, boja, okus i dubina mora
3.Preporuke za metodičku obradu:	-terenska nastava, integrirana nastavna tema, praktičan rad
4.Dodatna ilustracija:	-literatura iz školske knjižnice
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	LK – papir plastika-riba
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	- ne definirati pojmove
7. Novi stručni nazivi:	-zaljev, uvala, poluotok, otok -školjkaši (dagnja, kamenica, prstac) -ribe : plava (srdela,skuša,tuna) bijela (zubatac, raža) -galeb, sredozemna medvjedica, hobotnica -maslina ,smokva, šparoga i sl.
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-razlikovati more od ostalih voda prema okusu, veličini i različitom biljnom i životinjskom svijetu koji ga obogaćuje -prepoznati oblike: zaljev,uvala, poluotok, otok -sakupljati, usustavljivati materijale iskustva
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	-njega i čuvanje zaštičenih biljnih i životinjski vrsta ili područja Sudjelovati u obiljžavanju Svjetskoga dana voda - 22.3.
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati potrebu čuvanja i zaštite mora i njegova okoliša
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis, reljefni zemljovid 2. nove pojmove dodatno pojasniti 3. nove pojmove dodatno pojasniti 4. prijevoz i pratnja 5. razlikovati more od ostalih voda prema okusu i veličini, znati 2 - 3 primjera biljnog i životinjskog svijeta i prepoznati otok, sakupljati fotografije, razglednice, školjke i sl., oblikovati plakat

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**11. PODNEBLJE I ŽIVOTNE ZAJEDNICE ZAVIČAJNE REGIJE** (Podneblje, vremenska obilježja zavičajne regije)
1.Ključni pojmovi:	-podneblje
2.Potrebno predznanje:	-prepoznati različitost živog svijeta u bližoj okolici -razlikovanje godišnjih doba
3.Preporuke za metodičku obradu:	-praktični rad
4.Dodatna ilustracija:	-izrada kalendara prirode -praćenje zbivanja u prirodi
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- opisivanje- pismena i govorna vježba - interpretacija književno umjetničkog teksta LK – slikanje- akromatski tonovi -akvarel MAT.- praćenje, zapisivanje i uspoređivanje podataka
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	- ne definirati pojmove
7. Novi stručni nazivi:	-vremensko obilježje, podneblje -vjetrovi (jugo, bura)
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-uočavanje, sustavno praćenje, bilježenje, razlikovanje i uspoređivanje vremenskih pojava pojedinih godišnjih doba -razlagati povezanost, međusobnu ovisnost podneblja, i životne zajednice u zavičajnoj regiji
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Poticati na primjenu novih spoznaja (znanstvena dostignuća su u službi kvalitete života, npr. vremenska prognoza)
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. pomoć pri izlaganju 3. pomoć pri samostalnom izlaganju i bilježenju 4. pomoć pri praktičnom radu i uvažavanje specifičnosti grafičkog izraza 5. pratiti i bilježiti promjene u prirodi i povezivati ih s godišnjim dobom uz vođenje kalendara vremena

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**12. GOSPODARSTVO ZAVIČAJNE REGIJE** (Značajne gospodarske djelatnosti zavičajne regije)
1.Ključni pojmovi:	-gospodarstvo
2.Potrebno predznanje:	-zanimanje ljudi značajne ustanove
3.Preporuke za metodičku obradu:	-rad u skupinama -terenska nastava
4.Dodatna ilustracija:	-radna učenička mapa
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- interpretacija književno-umjetničkog teksta ili lektire npr. I.B.Mažuranić: Čudnovate zgode šegrta Hlapića TZK – hodanje i trčanje MAT.- rješavanje zadataka zadanih riječima LIK – crtanje- detalj iz zanatske radionice ili proizvod zanatske radionice
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	-zanimanja ljudi i njihove djelatnosti
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-znati značajne gospodarske djelatnosti zavičaja -uočiti, povezati i razumjeti vezu djelatnosti ljudi sa izgledom zavičaja i prirodnim uvjetima
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	-istražiti čime su se bavili naši preci
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Njegovati pozitivan stav prema domaćem proizvodu
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. nove pojmove dodatno pojasniti, pomoć pri izlaganju 3. nove pojmove dodatno pojasniti, pomoć pri samostalnom izlaganju i bilježenju 4. prijevoz i pratnja 5. prepoznati glavne značajke zavičajne regije, opisati neka karakteristična zanimanja ljudi

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**13. GOSPODARSTVO ZAVIČAJNE REGIJE** (Gospodarstvo i kvaliteta okoliša)
1.Ključni pojmovi:	-kvaliteta okoliša
2.Potrebno predznanje:	-uočiti onečišćeni okoliš
3.Preporuke za metodičku obradu:	-rad u skupinama -terenska nastava
4.Dodatna ilustracija:	-neposredna stvarnost
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ –interpretacija teksta ekološkog sadržaja LK- plakat –dizajn - građenje- kontrast volumena i prostora - upotrijebljena ambalaža
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	- onečišćenje, zaštita okoliša, filter - otpad, spremnici i deponij -ispušni plinovi
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-znati vezu između aktivnosti ljudi i onečišćenja okoliša i navesti primjere iz zavičaja -predlagati mjere zaštite -upoznati jednu zakonom zaštićenu biljku ili životinju
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	-upoznati udruge za zaštitu prirode
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati ekološku osviještenost
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. pomoć pri izlaganju 3. pomoć pri samostalnom izlaganju i bilježenju 4. prijevoz i pratnja 5. aktivno doprinositi zaštiti i čuvanju okoliša

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**14. ŽUPANIJSKO SREDIŠTE**
1.Ključni pojmovi:	-županija i županijsko središte
2.Potrebno predznanje:	-grad i selo
3.Preporuke za metodičku obradu:	-integrirana nastavna tema -istraživački rad -rad u skupinama -praktičan rad -terenska nastava (gdje je moguće u suradnji sa muzejom)
4 .Dodatna ilustracija:	-radna učenička mapa -film
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- medijska kultura – dokumentarni film - pravopis- veliko početno slovo u nazivima gradova i naselja LK – crtanje- detalj iz muzeja ili sl. - prometna sredstva GK – posjetiti neku glazbenu priredbu ili u muzeju promatrati glazbala TZK- obići sportske objekte - hodanje i trčanje
6. Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-ne učiti sve županije u RH niti sva županijska središta
7. Novi stručni nazivi:	- upravno-prometno-gospodarsko središte -kulturno-povijesne i prosvjetne ustanove, kulturno-povijesni spomenici
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-znati ime grada-središta županije -razumjeti značaj središta županije za život ljudi -pronaći na zemljovidu središte županije -znati neke važne kulturno-povijesne spomenike u županiji
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati osjećaj pripadnosti svome gradu, uljudnost na javnim mjestima;
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis, reljefni zemljovid 2. pomoć pri izlaganju 3. pomoć pri samostalnom izlaganju i bilježenju 4. prijevoz i pratnja 5. znati ime svog mjesta, upoznati najpoznatije značajke središta županije, pronaći na županijskom zemljovidu središte županije naselju nebi bilo škole, ambulante i sl;

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**15. UPOZNAVANJE I ISTRAŽIVANJE PRIRODE** (Istraživanje prirode izvođenjem pokusa)
1.Ključni pojmovi:	- istraživanje prirode izvođenjem pokusa
2.Potrebno predznanje:	-uočavanje promjena u prirodi
3.Preporuke za metodičku obradu:	-praktičan rad
4.Dodatna ilustracija:	-kalendar prirode -uporabni predmeti iz svakodnevnog života za izvođenje pokusa
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ –usmeno izražavanje- opis postupka (pokusa) LK- crtati neku etapu pokusa MAT – uočavanje i imenovanje oblika geometrijskih tijela. - procjena i zapisivanje podataka
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-izostaviti nazive pribora i materijala za pokus -ne učiti shemu izvođenja pokusa -izostaviti faze uzvođenja pokusa -vrelište -ledište
7. Novi stručni nazivi:	- termometar, stupanj Celzijev, tekućina, para
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	mejrna jedinica: ˚ C (stupanj Celzijev)
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-izvoditi jednostavne pokuse i donositi valjane zaključke -znati upotrijebiti termometar i zapisati pravilno stupanj zagrijanosti tijela -uočavati i objašnjavati različite oblike pojavnosti vode
10 .Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	- eksperimentiranje s vodom: kako voda utječe na različite tvari (papir, sol, šećer, ulje, kamen, željezo...)
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Poticati istraživačke, inovatorske, konstruktorske i druge kreativne aktivnosti
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. pomoć pri izlaganju 3. pomoć pri izlaganju 4. pomoć pri izvođenju praktičnog rada 5. upoznati čemu služe termometar i toplomjer, izvođenje pokusa otapanjem leda na dlanu

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**16. UPOZNAVANJE I ISTRAŽIVANJE PRIRODE** (Šumski plodovi)
1.Ključni pojmovi:	-jestivi i nejestivi šumski plodovi
2.Potrebno predznanje:	-uočavanje promjena u prirodi -biljke koje rastu u neposrednoj okolici
3.Preporuke za metodičku obradu:	-praktičan rad
4.Dodatna ilustracija:	-kalendar prirode -tematski plakat -radna učenička mapa
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ –bogaćenje rječnika -interpretacija pjesama s odgovarajućom temom (šuma, gljiva ...) - slovnica- jesne i niječne rečenice - PRAVOPIS-sastavljeno i rastavljeno pisanje rječcr NE TZK –hodanje i trčanje -preskakanje, guranje i nošenje
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	-kesten, borovnica, lješnjak, kupine -gljive, šparoge, drijenak -jestivi i nejestivi plodovi
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-prepoznati i imenovati za svoj zavičaj tipične šumska plodove -osvijestiti opasnost od nestručnog ubiranja gljiva i sl. plodova -znati da postoje jestivi, nejestivi i otrovni plodovi
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	-organizirati susrete tipa KESTENIJADA i sl.
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Osvijestiti vrijednost i korist samoniklog jestivog bilja te opasnost od nestručnog branja i konzumiranja samoniklog bilja (gljive i dr)
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. prepoznati i imenovati 2 - 3 šumska ploda tipična za uži zavičaj, 3. pomoć pri izlaganju 4. pomoć pri pokusu 5. prepoznati i imenovati 2 - 3 šumska ploda tipična za uži zavičaj, znati opasnosti od ubiranja gljiva te znati da postoje jestivi, nejestivi i otrovni plodovi, prikupljati šumske plodove

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**17. UPOZNAVANJE I ISTRAŽIVANJE PRIRODE** (Zašita i čuvanje okoliša)
1.Ključni pojmovi:	- zašita i čuvanje okoliša
2.Potrebno predznanje:	-vlastito iskustvo -otpad, spremnici
3.Preporuke za metodičku obradu:	-praktičan rad
4.Dodatna ilustracija:	-radna učenička mapa
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ – medijska kultura- dokumentarni film - internet - školska knjižnica LK – dizajn- plakat MAT.- čitanje brojčanih podataka - rješavanje zadataka zadanih riječima TZK- hodanje i trčanje
6 Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-predlagati i provoditi moguće i primjerene aktivnosti za zaštitu i očuvanje okoliša -znati da čuvanjem okoliša čuvamo biljke , životinje i ljude
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	-konkretnije aktivnosti na zaštiti endemskih vrtsta ili prirodnih osobitosti zsvičaja
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati i njegovati naviku suživota s prirodom, poticati širenje ekološke svijesti
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 4. pomoć pri izvođenju praktičnog rada 5. uočiti potrebu zaštite okoliša, sakupljanje baterija i starog papira u spremnike

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**18. UPOZNAVANJE I ISTRAŽIVANJE PRIRODE** (Magnet i magnetske pojave)
1.Ključni pojmovi:	- magnet i magnetske pojave
2.Potrebno predznanje:	-vlastito iskustvo
3.Preporuke za metodičku obradu:	-isključivo praktičan rad
4.Dodatna ilustracija:	-različiti predmeti s magnetom
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- govorna i pismena vježba –IZVJEŠĆE O RADU LK – crtanje - magnet MAT. – geometrija (pravac, pravi kut, kut...)
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-izostaviti objašnjavanje djelovanja magneta -strujni krug -baterijska svjetiljka
7. Novi stručni nazivi:	-magnet
8. Brončani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-upoznati mogućnost magneta i njegovu primjenjivost -uočiti prisustvo magneta u različitim predmetima za svakodnevnu upotrebu
10 .Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Poticati interes za istraživanje prirode i istraživački duh
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. nove pojmove dodatno pojasniti 4. pomoć pri izvođenju praktičnog rada 5. upoznati mogućnosti magneta, uočiti prisutnost magneta u predmetima za svakodnevnu uporabu

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**19.SNALAŽENJE U VREMENU** (Sadašnjost, prošlost i budućnost –Preci i potomci)
1.Ključni pojmovi:	-preci i potomci
2.Potrebno predznanje:	- članovi obitelji
3.Preporuke za metodičku obradu:	-projekt -integrirana nastavna tema
4.Dodatna ilustracija:	-fotografije -radna učenička mapa
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ- veliko početrno slovo u imenima ljudi - bogaćenje rječnika - interpretacija književno umjetničkog teksta, pismeni radovi – prozni ili lirski LK- slikanje, crtanje – portret mog pretka MAT. -prethodnik, sljedbenik (brojevna crta) GK – stvaralački rad - slušanje i pjevanje
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7.Novi stručni nazivi:	-prošlost, sadašnjost, budućnost -preci i potomci
8 Bročani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	-rodoslovno (obiteljsko) stablo
11.Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati empatiju prema starijima, pružati konkretnu praktičnu pomoć
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. opis slika 2. pomoć pri izlaganju 3. pomoć pri izlaganju 5. odrediti koji su osobni ili učeniku bliski događaji vezani uz prošlost i sadašnjost te koji će se dogoditi u budućnosti, imenovati i prepoznati bake i djedove

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**20. SNALAŽENJE U VREMENU** (Vremenska crta)
1.Ključni pojmovi:	-lenta ili crta vremena
2.Potrebno predznanje:	-snalaženje u vremenu (mjeseci u godini, dani u tjednu)
3.Preporuke za metodičku obradu:	-projekt -integrirana nastavna tema
4.Dodatna ilustracija:	-zidna vremenska crta-lenta
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ-izražavanje-usmeno ; govorna vježba LK- oblikovanje papira-lenta vremena MAT.-čitanje i pisanje brojeva ; određivanje prethodnika i sljedbenika -uspoređivanje brojeva
6 .Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	-desetljeće, stoljeće, tisućljeće
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	orijentirati se na crti vremena -imenovati i objasniti pojam desetljeće, stoljeće i tisućljeće
10. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	-njegovati, čuvati i istraživati povijesne izvore -na vremenskoj crti odrediti važne događaje u zavičaju
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Razvijati pozitivan i optimističan duh uočavanjem neponovljivosti trenutka
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. reljefna lenta vremena 2. nove pojmove dodatno pojasniti 3. nove pojmove dodatno pojasniti 5. izraditi i razumjeti osobnu vremensku crtu

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**21. SNALAŽENJE U VREMENU** (Moj zavičaj u prošlosti)
1.Ključni pojmovi:	-kulturno-povijesni spomenici zavičaja
2.Potrebno predznanje:	-zavičaj -desetljeće, stoljeće, tisućljeće
3.Preporuke za metodičku obradu:	-terenska nastava
4.Dodatna ilustracija:	-neposredna okolina -fotografije -radna, učenička mapa -starine
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ – medijska kultura-dokumentarni film - internet - školska knjižnica GK – slušanje zavičajnih melodija LK - dizajn-plakat
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-burg, gradina,vlastelin -ne učiti više od 2-3 značajne godine iz zavičajne prošlosti
7. Novi stručni nazivi:	-kulturno-povijesni spomenici -muzej -knjižnica -dvorac
8.Brojčani podaci koje treba upamtiti:	-najviše 2-3 značajne godine iz zavičajne prošlosti
9.Osposobljenost koju učenik treba postići:	-zadanoj godini odrediti kojem stoljeću pripada -prepoznati i imenovati važne kulturno-povijesne spomenike zavičaja -istraživati i povezivati na temelju predmeta iz prošlosti ili drugih povijesnih izvora (fotografije, mape, karte ...) -snalaziti se na vremenskoj crti (lenti vremena)
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	-zavičajna etno-zbirka
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Promicati ljubav i ponos prema zavičaju i domovini
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis 2. pomoć pri izlaganju, nove pojmove dodatno pojasniti 3. pomoć pri izlaganju, nove pojmove dodatno pojasniti 4. prijevoz i pratnja 5. upoznati 1 - 2 najvažnija kulturno-povijesna spomenika u zavičajnoj regiji, upoznati slikovnu vremensku crtu užeg zavičaja, prikupljanje starog slikovnog materijala, starih novčića i ostalih starina, prirodnih znamenitosti

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**22. PROMET**
1.Ključni pojmovi:	-kopneni, zračni i vodeni promet
2.Potrebno predznanje:	-način putovanja -prometni znakovi za pješake
3.Preporuke za metodičku obradu:	-terenska nastava
4.Dodatna ilustracija:	-promatrati i pratiti stvarni promet -zemljovid i plan mjesta
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ-pravopis-veliko početno slovo u pisanju naziva ulica i trgova - pismena vježba-pismeni rad na temu promet (u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti) LK - crtanje prometnih sredstava GK – slušanje i stvaralački rad MAT.- geometrijski likovi
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-bicikl (dijelovi)
7. Novi stručni nazivi:	- kopneni, vodeni i zračni promet -cestovni, željeznički, riječni, pomorski, zračni, promet -tramvaj, autobus, taxi, željeznica, podzemna željeznica -gradski i međugradski (međumjesni) promet
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-prepoznati i imenovati vrste prometnica koje povezuju zavičaj s drugim mjestima te pokazati cestu ili prugu na zemljovidu zavičajne regije ili na zemljovidu RH -razlikovati vrste gradskog prijevoza -tumačiti i pridržavati se prometnih znakova za pješake i pravilno se kretati prometnicom
10.Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Promicati primjereno ponašanje na prometnicama i u sredstvima prijevoza; ustupanje prednosti bolesnim, invalidima ili slabijim osobama
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. omogućiti taktilni doživljaj i opis, pomoć peripatologa 2. pomoć pri samostalnom izlaganju i bilježenju 3. pomoć pri samostalnom izlaganju i bilježenju 4. prijevoz i pratnja 5. razlikovati glavne vrste prometa, razlikovati vrste gradskog prijevoza, pravilno se kretati ulicom, modelirati ili crtati prometnice, prometne znakove i prometna sredstva

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Obavezna tema :	**23. NAŠE ZDRAVLJE**
1.Ključni pojmovi:	-zdravlje, zarazne bolesti, higijena
2.Potrebno predznanje:	-osnovne higijenske navike -navike kulturnog stanovanja
3.Preporuke za metodičku obradu:	-rad u skupinama -rad u paru
4.Dodatna ilustracija:	-promidžbeni materijal Zavoda za javno zdravstvo, Crvenog križa i sl,
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	HJ –govorna vježba ; interpretacija književno-umjetničkog teksta TZK- antropometrijska mjerenja MAT. – zapisivanje podataka ; mjerne jedinice LK – slikanje – otisak stopala
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	-pružanje prve pomoći
7. Novi stručni nazivi:	-uš, krpelj, gliste -dizenterija, angina -TBC
8. Bročani podaci koje treba upamtiti:	
9.Osposobljenost koju učenik treba postići:	usvajati značaj opreza pri kontaktu sa krvlju druge osobe ili životinje - znati prepoznati zlostavljanje
10 .Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	AIDS, HEPATITIS
11. Izborni sadržaji:	Deklaracija o pravima djeteta
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Pridržavati se higijenskih normi ponašanja; poticati odgovorno ponašanje prema svom zdravlju (prehrana, odjeća, higijena, bavljenje sportom); Promicati razumijevanje i poštovanje drugih i drugačijih -senzibiliranje za oboljele, hendikepirane, nemoćne i stare osobe Razviti negativan odnos prema svim oblicima zlostavljanja
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. promidžbeni materijal na brajici i/ili uvećanom tisku 5. razumjeti važnost održavanja osobne higijene

Predmet:	**PRIRODA I DRUŠTVO**
Razred:	**3.**
Nova tema :	**24. OSOBNO RAČUNALO**
1.Ključni pojmovi:	osobno računalo
2.Potrebno predznanje:	-vlastito iskustvo (kompjutorske igrice)
3.Preporuke za metodičku obradu:	-demonstracija rada s osobnim računalom - praktičan rad u informatičkoj učionici
4.Dodatna ilustracija:	-traženje zanimljivih podataka preko interneta
5. Primjeri korelacije s drugim predmetima:	
6.Sadržaji koje treba ispraviti ili ispustiti:	
7. Novi stručni nazivi:	-osobno računalo (kompjutor) -internet («mreža»)
8. Brojčani podaci koje treba upamtiti:	
9. Osposobljenost koju učenik treba postići:	-upotreba osobnog računala (kompjutora) kao neophodnog sredstva u svakodnevnom životu današnje (a pogotovo) buduće generacije
11. Dodatni sadržaji koji se mogu obraditi:	
11. Izborni sadržaji:	
12. Odgojni i socijalizirajući ciljevi	Pripremati se za život u 21. stoljeću; prednosti i zamke Interneta (pazi s kim se dopisuješ i izmjenjuješ podatke)
13. Prijedlozi za rad s učenicima s teškoćama u razvoju:	1. računalo prilagođeno za osobe s oštećenjem vida 4. računalo prilagođeno za učenike s tjelesnom invalidnosti 5. omogućiti učeniku primjereni rad na računalu – igrice, risanje, čitanje, pisanje